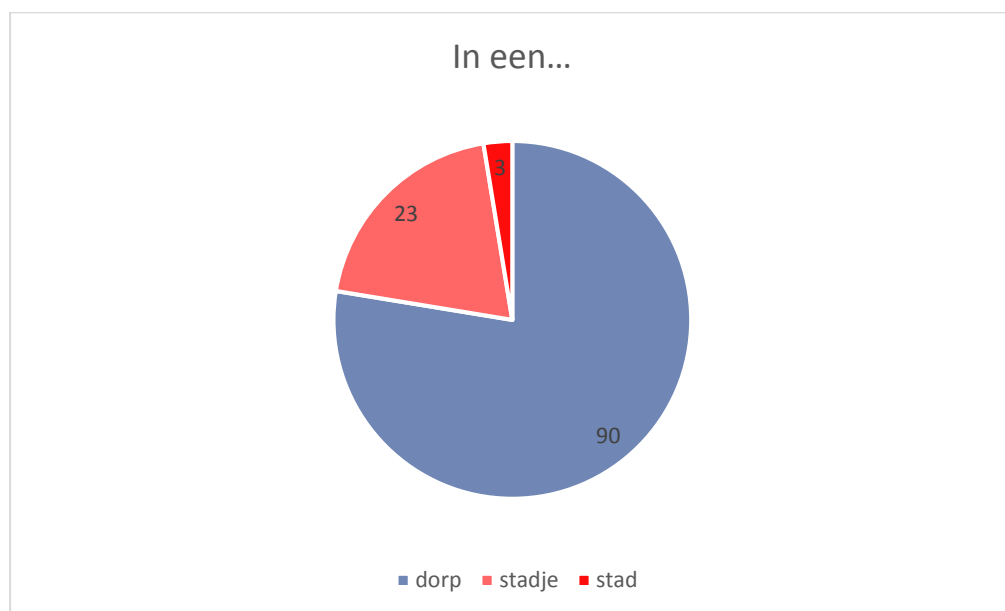
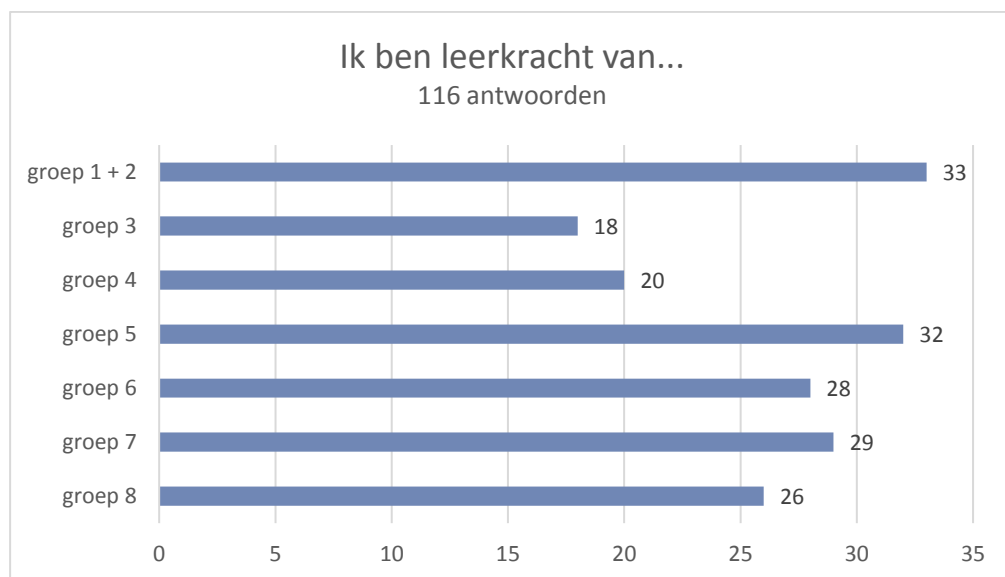

Antwoorden op een korte enquête over het gebruik van erfgoed in de klas. De antwoorden zijn gegeven tussen 18 februari en 29 maart 2020.

Denk bij erfgoed aan materieel erfgoed (objecten, monumenten, standbeelden, archieven, landschappen, etc.) en aan immaterieel erfgoed (tradities en rituelen, verhalen, dialecten etc.).

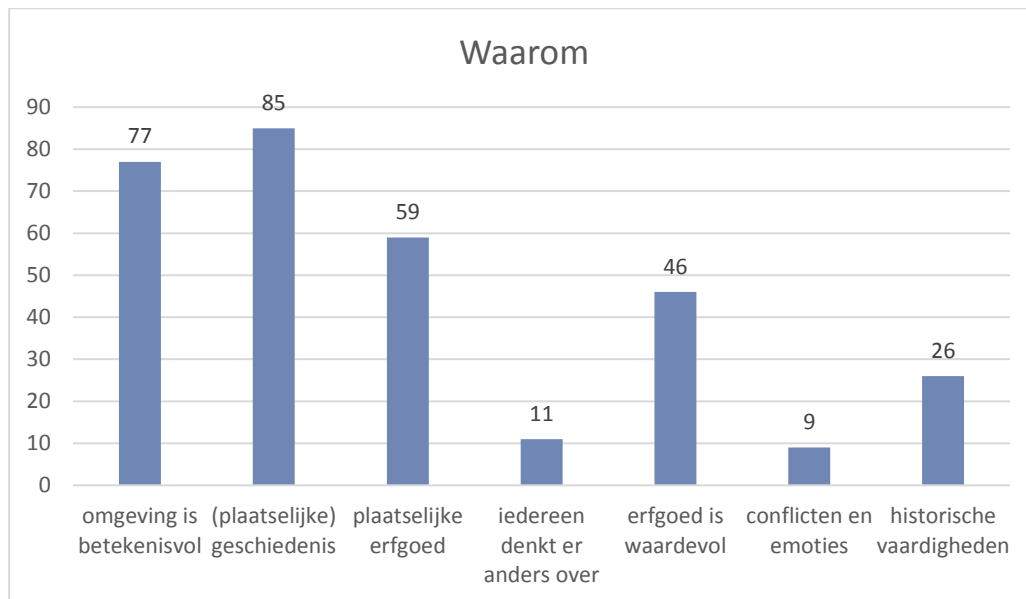
De enquête is verspreid onder leerkrachten door verschillende erfgoedhuizen in het land. Onder andere door Erfgoed Brabant, Landschap Erfgoed Utrecht, Plein C in Noord-Holland en de Cultuurtrein in Zuid-Holland.

Jacqueliën Vroemen – april 2020

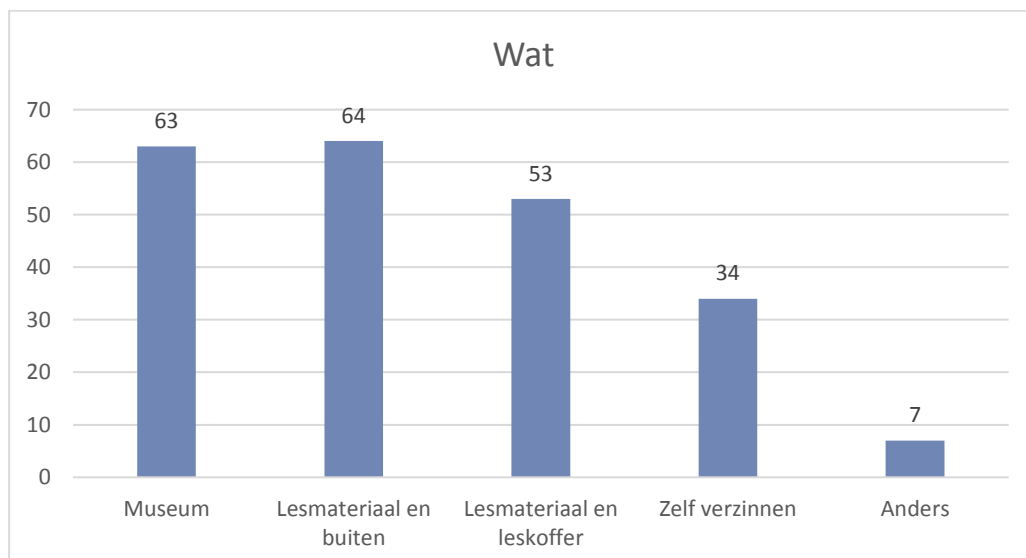
Hierna kwam de vraag of de leerkracht wel eens iets met erfgoed doet. Hierdoor vielen 15 leerkrachten af, die nooit met erfgoed werken in de klas; de volgende vragen zijn door 101 leerkrachten beantwoord.

→ Waarom doe je (wel eens) iets met erfgoed in de klas? Ik wil... (meerdere antwoorden mogelijk)

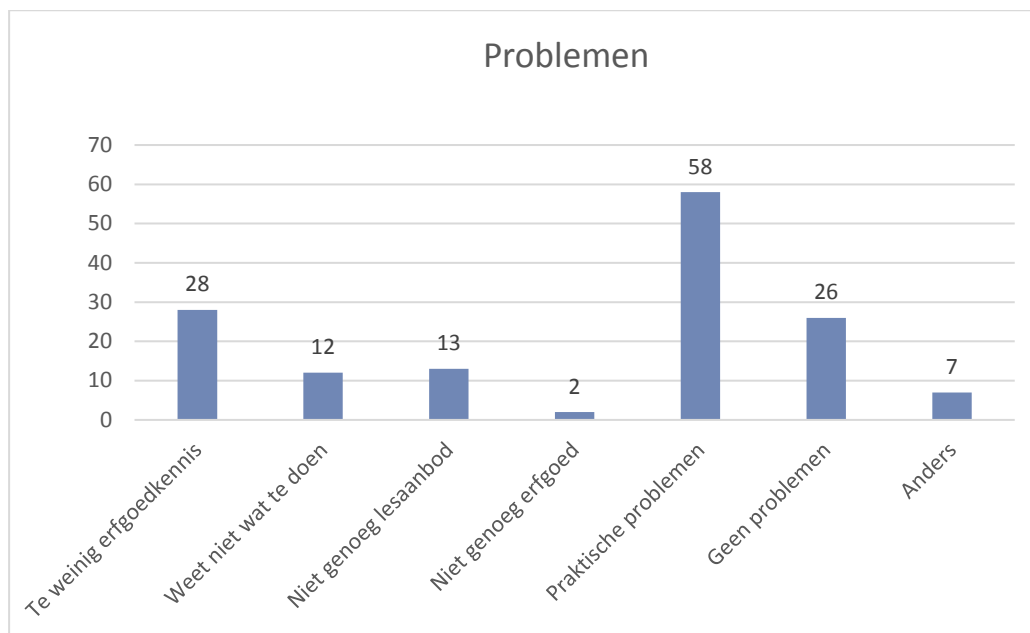
- dat de leerlingen leren dat hun omgeving betekenisvol is
- dat de leerlingen iets over de (plaatselijke) geschiedenis leren
- dat de leerlingen het erfgoed in de omgeving leren kennen
- dat de leerlingen gaan begrijpen dat iedereen anders denkt over erfgoed
- dat de leerlingen gaan beseffen hoe waardevol ons erfgoed is
- dat de leerlingen leren omgaan met de conflicten en emoties rond erfgoed
- dat de leerlingen historische vaardigheden leren zoals multiperspectiviteit

→ Wat doe je aan/met erfgoed (materieel en immaterieel) in jouw klas? (meerdere antwoorden mogelijk)

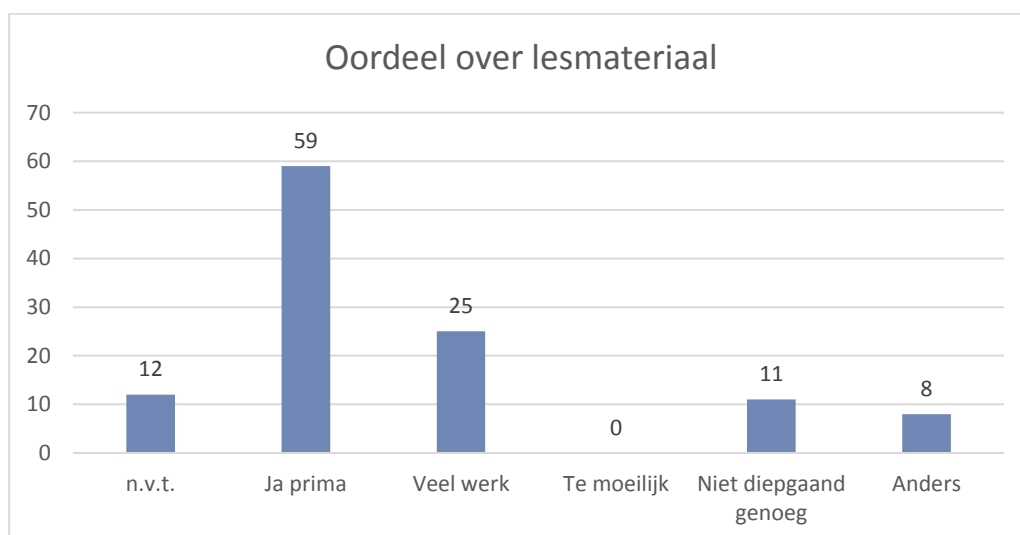
- We gaan naar het plaatselijke museum en daar krijgen we een les of rondleiding
- Ik gebruik kant en klaar lesmateriaal met voorbereidingsles, excursie naar museum of ander erfgoed zoals kasteel, archief, molen etc. en eventueel verwerkingsles
- Ik gebruik kant en klaar lesmateriaal met een leskoffer of ander materiaal in de klas
- Ik verzin zelf dingen rond erfgoed, zowel buiten op locatie als met objecten in de les
- Anders

→ Wat zijn problemen waar je tegenaan loopt? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik weet niet genoeg van het erfgoed in de omgeving
- Ik weet niet zo goed hoe ik met erfgoed in de klas om moet gaan/wat ik ermee kan doen
- Er is niet genoeg goed lesaanbod in mijn omgeving
- Er is niet genoeg erfgoed in de omgeving
- Vooral praktische problemen: reistijd, geld, organisatie...
- Ik loop niet tegen problemen aan
- Anders

→ Als je kant en klaar lesmateriaal gebruikt in de klas of in combinatie met een excursie: ben je daar tevreden over? (meerdere antwoorden mogelijk)

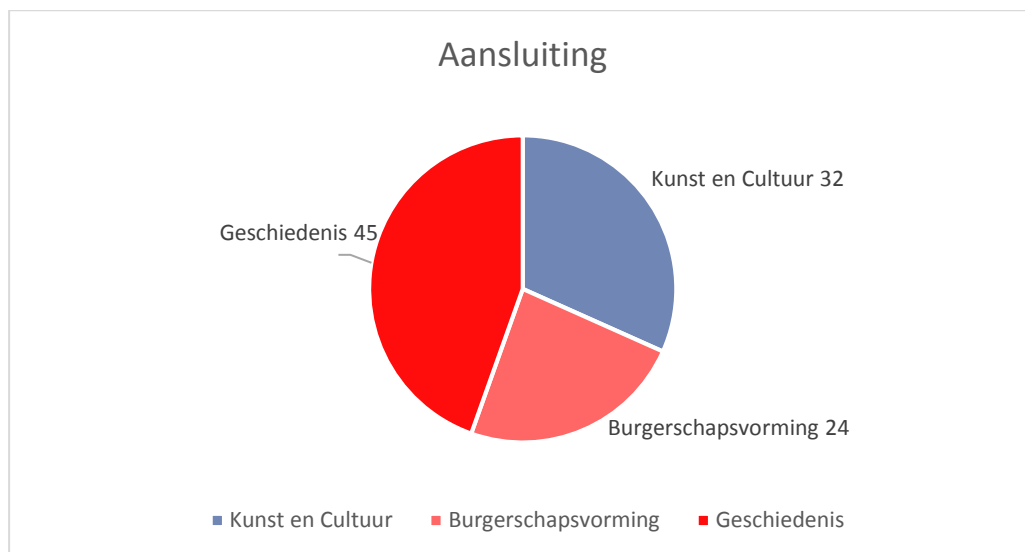

- n.v.t: Ik doe altijd alles zelf
- Ja, aangeleverd materiaal is meestal/altijd prima
- Het is wel goed maar het vraagt wel erg veel voorbereiding en organisatie van me
- Nee, het materiaal is eigenlijk inhoudelijk wat te moeilijk voor mij
- Het is wel leuk maar het zou wel wat diepgaander en serieuzer mogen
- Anders

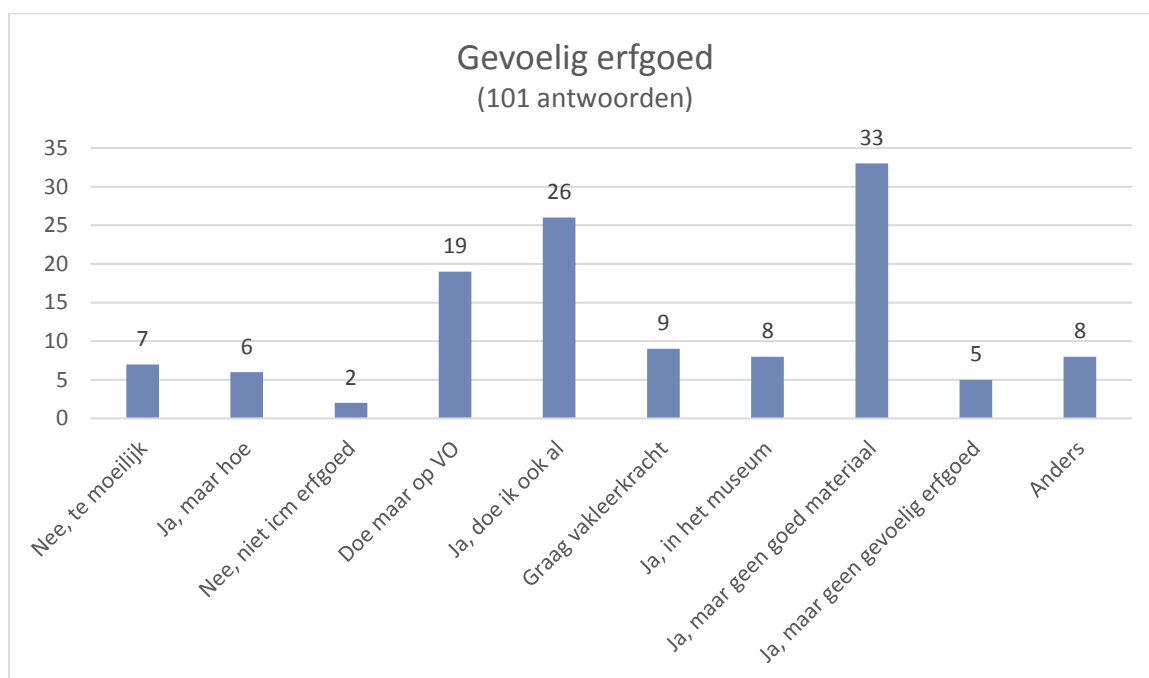
Toelichting:

- Het materiaal is prima, maar ik geef er altijd mijn eigen draai aan. Ik gebruik het materiaal als basis/bronnenboek
- Vooral waardevol als we het in een thema kunnen wegzetten!
- Zie opmerking other.
- Ik ervaar niet té veel voorbereiding, maar er zijn wel eens lespakketten waarbij er erg veel van de leerkracht gevraagd wordt. Als het dan over een onderwerp gaat waar ik zelf weinig van af weet is het ook moeilijk om door te geven aan de kinderen. Dan vind ik een gastles of een excursie heel fijn want dan zijn er mensen die afweten van het onderwerp.
- Het verschilt per thema. De ene keer is het prima en is alles zo te gebruiken. De andere keer sluit het net niet aan bij de doelgroep, waardoor je er zelf dingen aan moet veranderen om het passend te maken.
- het lesmateriaal is meestal goed maar vaak eenmalig
- Het is lastig om de goede inhoud vast te stellen en ook echt te sturen op de te behalen doelen.
- De leskisten zitten goed in elkaar en de handleidingen zijn kort en bondig.
- We werken thematisch en projectmatig en gaan vanuit het onderwerp op zoek naar dingen in de omgeving die aansluiten. Dat maakt dat we veel zelf doen/voorbereiden en dat we gebruik proberen te maken van al aanwezig aanbod van bijv. museum en verenigingen (bijv. IVN en heemkundekring, kennis en kunde vanuit ouders enz.). We moeten er alert op blijven tijdens de voorbereidingen dat we er aandacht voor blijven houden en op zoek gaan naar mogelijkheden om het aanbod te laten komen binnen projecten.
- Vanuit Kunst en Co werkt het heel prettig!
- excursies, het zien en gaan zien.
- Het werd altijd voor me geregeld.
- In onze regio mag je een project 2 weken lenen. Dit is te kort. Ik wil het goed voorbereiden en houd daardoor weinig effectieve lestijd over.
- In sommige gevallen is kant en klaar aanbod oppervlakkig. Wil je de diepte in gaan, dan zal je de les toch zelf moeten verrijken.
- Soms is de periode erg kort dat je lesmateriaal mag lenen.
- Ik ga meestal uit van mijn groep leerlingen en hun omgeving. Daar haal ik de input uit. Dan ga ik op zoek naar passend materiaal. Dit vul ik graag aan met bestaand (aangeleverd) materiaal.
- Ik vind het prettig dat er een handleiding is.
- zoek zelf materialen en doe ideeën op via Kleuteruniversiteit.
- Excursie Krona dit jaar was geweldig!
- Bij het museum wat wij bezoeken zit geen lesmateriaal bij, het gaat over de 2e WO
- De ICCer van onze school neemt een groot deel van de organisatie voor haar rekening.
- Meestal is het volledig, maar je moet het wel altijd even doorlezen, zodat je weet waar je over praat.
- sluit vaak niet aan bij het thema wat we aan het doen zijn en moet apart voorbereid worden.
- Soms is het lesmateriaal wat onduidelijk of te moeilijk voor de doelgroep.
- Soms lijkt een project heel leuk en passend bij de groep vanuit de samenvatting, maar bij uitvoering blijkt dit toch anders in elkaar te zitten of minder passend te zijn.
- Aangeleverd materiaal gebruik ik als bronnenboek. Ik maak dat passend voor de groep en omgeving waarbinnen ik het wil gebruiken.

→ Bij welk vak/leergebied vind je erfgoedonderwijs het best passen?

→ Vind je dat je met erfgoedonderwijs ook 'gevoelig erfgoed' zoals de slavernijgeschiedenis of religieus erfgoed moet behandelen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Nee, dat ligt te moeilijk
- Op zich wel, maar ik weet niet hoe ik dat zou moeten doen
- Nee, daar is erfgoedonderwijs niet voor bedoeld
- Dat lijkt me meer iets voor het VO
- Ja, ik doe dat al
- Ja, ik zou graag willen dat hiervoor een vakleerkracht in de klas kwam
- Ja, ik laat dit begeleiden door docenten in het plaatselijk museum
- Ja, als er goed materiaal voor bestond zou ik dat gebruiken
- Jawel, maar bij ons is geen gevoelig erfgoed
- Anders

Bij 'anders' werden de volgende toelichtingen gegeven, soms in combinatie met een van de andere gekozen antwoorden:

- Nee, dat ligt te moeilijk: te moeilijke onderwerpen voor kleuters
- Ja, dit is een onderwerp (groep 8)
- Gezien mijn leerdoelen in groep 5 n.v.t.
- Ja, als er goed materiaal voor bestond zou ik dat gebruiken: denk juist dat kinderen daar erg in geïnteresseerd zijn
- Ja, ik doe dat al: ik maak deze onderwerpen wel bespreekbaar, maar ga (gezien de leeftijd) nog niet erg diep in op het onderwerp.
- Nog niet bij deze jonge kinderen. In de bb zou dit wel kunnen.
- Nee, dat ligt te moeilijk: te moeilijk voor kleuters.

Disclaimer

- De enquête is op geen enkele manier representatief. Er is geen steekproef van alle leerkrachten in ons land genomen.
- Ik weet niet waar de leerkrachten (geografisch) vandaan komen. Het enige dat we weten is dat de meesten uit een dorp komen. Dit is wel logisch, want de enquêtes zijn verspreid door erfgoedhuizen, en die werken vooral voor 'de provincie'. Grotere steden hebben eigen cultuurorganisaties en/of professioneel bemenste musea die voor de erfgoedlessen kunnen zorgen.
- Ben je dus zelf van een cultuurorganisatie, dan kan deze enquête jou niets specifiek vertellen over het materiaal dat jullie aanbieden.

Verder...

- Wat nog interessant kan zijn (en wat ik (nog?) niet heb gedaan), is de resultaten per leerkracht bekijken. Is er bijvoorbeeld een verband tussen het idee dat erfgoededucatie vooral hoort bij burgerschapsvorming en vinden dat je gevoelig erfgoed moet behandelen? Vinden leerkrachten die meer zelf dingen rond erfgoed verzinnen ook eerder dat kant en klaar lesmateriaal te oppervlakkig is of is daar geen verband? Etcetera.

Ben je zelf 'van een' erfgoedhuis of andere organisatie die erfgoedprojecten ontwikkelt voor het po, dan kun je wellicht je voordeel doen met de antwoorden op deze enquête.

Wil je nog iets van me weten, neem dan gerust [contact](#) met me op.